

Nr 70

Utlåtande i anledning av motioner om abortförebyggande åtgärder.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 175 av herr *Wikström* samt II: 201 av herr *Wiklund* i Stockholm hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, utan att avvakta abortutredningens betänkande, måtte understryka önskvärdheten av att, bl. a. på de vägar som i motionerna skisserats, redan nu kraftfulla abortförebyggande åtgärder sätts in och att senast till nästa års riksdag förslag framläggs till de vidgade åtgärder, som må ankomma på staten.

I stor utsträckning tycks det framhåller motionärerna fortfarande vara främst sociala faktorer som betingar önskan om abort. Bristen på bostäder, ekonomisk knapphet, en pressad familjesituation är sådant som ofta driver kvinnor härtill.

Samhället bör vara berett att garantera adoption för de kvinnor som är beredda att föda sitt barn men inte själva orkar fostra det. Skulle i enstaka fall, t. ex. på grund av att barnet är fysiskt eller psykiskt skadat, adoption inte kunna arrangeras, skall samhället självfallet svara för vårdnaden.

Ytterligare ett område där mera verksamma abortförebyggande åtgärder behöver sättas in gäller strävandena att skapa större ansvarighet i äktenskap och samliv. Detta bör vara möjligt bl. a. genom en förbättrad och förstärkt sexualundervisning i skolan, där icke minst de etiska frågorna i mycket större omfattning än nu behöver aktualiseras. Äktenskapsskolor i radio och TV och arrangerade av folkbildningsorganisationerna bör kunna verka i samma riktning, liksom åtgärder för att lära ut en bättre familjeplanering.

Beträffande motiveringen i övrigt torde få hänvisas till motion I: 175.

Remissyttrande

Över motionerna har yttrande inhämtats från *socialstyrelsen* som bl. a. anför att de faktorer som ligger till grund för kvinnors önskan om legalt avbrytande av haveskapet är av mångskiftande beskaffenhet. Förutom hälsoskäl utgör bostadsbrist, ekonomiska svårigheter och en otillfredsställande familjesituation exempel på faktorer som ofta medverkar härvidlag. Säkra ställningstaganden i frågan om vilka faktorer som har det största inflytandet torde inte kunna göras i avsaknad av en ingående motivundersökning, vilken synes behöva vara av samma omfattning som den undersökning, som enligt vad *socialstyrelsen* erfarit ingår i 1965 års abortkommittés utredning.

Socialstyrelsen framhåller vidare att frågan om effektiva abortförebyggande åtgärder fortlöpande är föremål för styrelsens uppmärksamhet. Det vore av värde om större resurser kunde ställas till förfogande för anvisning av bostad till abortsökande kvinnor. Till stöd för kvinnor under graviditeten och den första tiden efter förlossningen finns särskilda statsbidragsmedel disponibla i syfte att tillgodose överhängande hjälpbehov hos de kvinnor som besöker kurator. Statsbidraget fördelas mellan rådgivningsbyråerna i proportion till antalet föregående år inskrivna abortsökande och utgår med ett belopp av 30 kr. per nyinskriven kvinna.

Ett erbjudande till abortsökande kvinnor att adoptera bort barnet synes i allmänhet inte utgöra ett realistiskt alternativ till legalt avbrytande av havandeskapet. De psykologiska påfrestningarna måste anses bli orimligt stora för en kvinna, som först förmås fullfölja en inte önskad graviditet och genomgå förlossningen och sedan tvingas avstå från barnet som hon fött genom en därefter följande bortadoption.

Socialstyrelsen instämmer med motionärerna i att det bör vara möjligt att förbättra och förstärka sexualundervisningen i skolan. Utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (USSU) har framlagt fyra delbetänkanden av vilka bl. a. framgår hur sexual- och samlevnadsundervisningen för närvarande bedrivs i skolan (SOU 1969: 2, 1969: 8, 1969: 28 och 1969: 44). Utredningens förslag till lämpliga åtgärder kan förväntas komma att medföra en modifiering och modernisering av upplysningsarbetet. Härvid torde upplysningsarbetet komma att innehålla sådan information, som kan vara av direkt betydelse för att reducera riskerna för inte önskvärda graviditeter och därmed också abortfrekvensen.

Det är angeläget att ytterligare resurser tas i anspråk för att genom en utökad preventivmedelsrådgivning förebygga inte önskade graviditeter. I enlighet med det normalreglemente för mödra- och barnhälsovården som styrelsen fastställt den 13 juni 1969 (MF nr 39) ankommer det på sjukvårdshuvudmännen att ta de initiativ som kan erfordras för en förstärkning av denna rådgivning. I normalreglementet framhålles att den ingår som en del i mödrahälsovården och utgör en självständig uppgift, fristående från den vård som meddelas under graviditeten och efter förlossningen. Med anledning av angelägenheten av en effektivisering av preventivmedelsrådgivningen har socialstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp som avser att framlägga förslag till organisation av rådgivningen.

Utskottet

Det är enligt utskottets mening en angelägen samhällsuppgift att bereda hjälp och stöd till kvinnor som begär samhällets tillstånd att få sin graviditet avbruten.

F. n. utgår under femte huvudtiteln ett förslagsanslag på 800 000 kronor till abortförebyggande åtgärder. Anslaget är beräknat för tre anslagsposter, nämligen till verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte, för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor som besöker ku-

rator och för ersättning till laboratorier för graviditetsreaktioner. Några motioner i anslutning till anslagsframställningen har inte väckts vid årets riksdag.

1965 års abortkommitté kommer att inom den närmaste tiden framlägga sitt betänkande. Enligt vad utskottet erfarit skall i betänkandet bl. a. presenteras ett mycket omfattande utredningsmaterial. Ett säkrare underlag än som nu står till förfogande för bedömning av frågan hur de abortförebyggande åtgärderna bör utformas kan således beräknas föreligga inom en nära framtid. Utskottet vill i övrigt erinra om möjligheten att, i avvaktan på den slutliga prövningen av abortkommitténs betänkande, väcka förslag om åtgärder i anslutning till kommande anslagsäskanden på hithörande områden.

Med hänsyn till det anförda anser sig utskottet böra hemställa

att de likalydande motionerna I: 175 och II: 201 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 november 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Eric Peterson* (fp), Axel Kristiansson (cp), Helge Karlsson* (s), Karl Gustav Pettersson (s), fröken Stenberg (m), herr Hansson (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Nyquist* (s), Blomquist (m) och Ove Karlsson (s);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Rimås* (fp), Johansson i Simrishamn (s), Johansson i Skärstad (cp), Wiklund i Härnösand* (s), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), Nilsson i Agnäs (m), Johansson i Växjö (cp), Häll (s), Rosqvist (s) och Bergqvist (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Johansson* i Skärstad (cp).